Stenograficzne Sprawozdania
galicyjskiego Sejmu krajowego
w drugim peryodzie.

3. posiedzenie 1. sesyi 2. peryodu Sejmu galicyjskiego
z dnia 22. Lutego 1867.

Treść: Odczytanie i przyjęcie protokółu ostatniego posiedzenia. — Dalszy ciąg petycyj wniesionych do Sejmu. — Interpelacya p. Paszkowskiego do c. k. Komisarza rządowego co do reskryptu ministeryalnego z dnia 4. Lutego 1867. — Odpowiedź c. k. Komisarza rządowego. — Wniosek naglący hr. Borkowskiego o zaprowadzenie języka polskiego na uniwersytetach Krakowskim i Lwowskim. — Przyrzeczenie miasto przysięgi ze strony posłów, których wybory uznano za ważne. — Wybór do komisyi dla przedłożenia rządowego. — Mianowanie skrutatorów. — Wybór do komisyi petycyjnej. — Mianowanie skrutatorów. — Wybór rewidentów. — Mianowanie skrutatorów. — Rezultat wyboru komisyi petycyjnej. — Rezultat wyboru komisyi do rozpoznania reskryptu ministeryalnego z 4. b. m. — Rezultat wyboru rewidentów. — Wybór uzupełniający dwóch członków do komisyi dla rozpoznania reskryptu ministeryalnego. — Wybór uzupełniający jednego rewidenta. — Ukonstytuowanie się komisyi petycyjnej. — Rezultat uzupełniającego wyboru jednego rewidenta. — Rezultat uzupełniającego wyboru do komisyi dla rozpoznania reskryptu ministeryalnego. — Ściślejszy wybór jednego członka do tejże komisyi. — Porządek dzienny przyszłego posiedzenia.

Początek posiedzenia o godzinie 11½ przed południem.

Obecnych posłów: 132.

Przewodniczący: Marszałek krajowy książe Leon Sapieha.

Ze strony Rządu: C. k. Komisarz rządowy radca Namiestnictwa Oswald Bartmański.

Sekretarze: PP. ks. Barewicz, Pfeiffer, hr. Stanisław Tarnowski, hr. Ludwik Wodzicki.

Marszałek. Gdy jest dostateczna liczba pp. posłów zebranych, posiedzenie otwarte. P. sekretarz odczyta protokół.

Sekretarz Stanisław hr. Tarnowski czyta protokół drugiego posiedzenia Sejmu krajowego z d. 21. Lutego r. b.

Marszałek. Do protokółu nie ma nikt nic do nadmienienia? (Milczenie.) Gdy nikt głosu co do protokółu nie żąda, protokół przyjęty. Mamy spis petycyj wniesionych do Sejmu. P. sekretarz odczyta.

Sekretarz Stanisław hr. Tarnowski (czyta):

„Dalszy ciąg petycyj wniesionych do Sejmu do 22. Lutego 1867.

8. Gmina Zawadka w powiecie Frysztak wraz z obszarem dworskim, przez posła Rogawskiego, o uwolnienie od nakazanej przez urząd powiatowy opłaty 61 złr. 6 cent. na budowę drogi powiatowej.“

Marszałek. Jest interpelacya do p. Komisarza rządowego.

Sekretarz Ludwik hr. Wodzicki (czyta):

„Przedłożenie ministeryalne z dnia 4. Lutego r. b. Sejmowi krajowemu galic. udzielone, powołuje

się na rozporządzenie Najj. Cesarza i Króla JM. z dnia tegoż, którem Najj. Pan rozporządzić raczył, „ażeby odstąpiono od zwołania nadzwyczajnej Rady Państwa, a zebrała się konstytucyjna Rada Państwa na dzień 18. Marca b. r., i ażeby tejże Radzie Państwa przedłożyć do przyjęcia owe zmiany konstytucyi, które okazują się konieczne ze względu na ugodę z Węgrami.“

Ponieważ w sprawie tak ważnej, jak to zwołanie Rady Państwa, jest najważniejszym aktem to rozporządzenie Najj. Pana, a Sejm krajowy do słów Monarchy słusznie największą wagę przywiązywać może, i takowe zwołujące nadzwyczajną Radę Państwa znanemi są z patentu najwyższego z dnia 2. Stycznia b. r., interpelujący zapytuje się p. Komisarza rządowego: czy może być podanem do wiadomości Sejmu krajowego także rozporządzenie Najwyższe z dnia 4. Lutego b. r., na mocy którego przedłożenie ministeryalne wydanem zostało?“

Lwów dnia 21. Lutego 1867.

Fr. Paszkowski.

Karol Rogawski. — Konrad Fihauser. — Szumańczowski. — Adam Potocki. — Polanowski. Samelson. — H. Wodzicki. — Golejewski. — L. Chrzanowski. — W. Baworowski. — J. Kamiński. L. Cieński. — K. Grocholski. — St. Tarnowski. L. Wodzicki. — F. Trzecieski. — Wężyk. — L. Borkowski. — W. Łoś. — Hubicki. — Z. Sawczyński. — Starowiejski. — E. Dzwonkowski. Bocheński. — Russocki. — J. Tarnowski. — P. Gross.

Komisarz rządowy. Proszę o głos.

Marszałek. P. Komisarz rządowy ma głos.

Komisarz rządowy. Na tę interpelacyę mam zaszczyt odpowiedzieć, iż dosłowna treść najwyższego postanowienia z dnia 4. b. m., którem Najj. Pan rozporządzić raczył, ażeby odstąpiono od zwołania nadzwyczajnej Rady Państwa i zwołano zwyczajną Radę Państwa na dzień 18. Marca r. b., i ażeby tej Radzie Państwa owe zmiany konstytucyjne przedłożone zostały, które się okazują koniecznemi z powodu zawartej ugody z Węgrami — nie została zakomunikowaną c. k. Namiestnictwu, a przeto dosłownej treści tego najwyższego postanowienia Wys. Izbie przedłożyć nie jestem w stanie.

Marszałek. Jest jeszcze wniosek, który p. sekretarz odczyta.

Sekretarz Ludwik hr. Wodzicki (czyta):

„Sejm uchwala:

Wszystkie przedmioty na uniwersytetach Jagiellońskim i Lwowskim mają być wykładane w języku polskim.“

Leszek Dunin Borkowski, poseł Samborski. M. Popiel, poseł z miasta Sambora. — Dr. Hönigsman. — Dr. J. Zduń. — Samelson. — Ignacy Kamiński. — E. Pfeiffer. — W. Niezabitowski. Cieński. — Rutowski. — Hoszard. — Gross. Kabat. — Czerkawski. — Leon Chrzanowski. Wacław Wyrobek. — Hubicki.

Marszałek. Wniosek ten jest zaopatrzony dostateczną liczbą podpisów, i postąpi się z nim podług regulaminu.

Głos: (Czyj ten wniosek?)

Sekretarz Lud. hr. Wodzicki. P. Leszka Borkowskiego.

Marszałek. Upraszam pp. posłów, których wybór był sprawdzony, aby zechcieli przystąpić do złożenia przyrzeczenia prawem przepisanego.

(Posłowie ci zbliżają się do trybuny.)

Marszałek. Przeczyta się rota przyrzeczenia, a potem podług spisu będę pp. posłów prosił do podania ręki.

Sekretarz Ludw. hr. Wodzicki (z trybuny czyta):

„Jako poseł krajowy dla królestwa Galicyi „i Lodomeryi wraz z wielkiem księstwem Kra„kowskiem przyrzekam niniejszem w miejsce przy„sięgi Jego Cesarskiej Królewskiej Apostolskiej „Mości Cesarzowi i Królowi wierność, posłuszeń„stwo, przestrzeganie praw i sumienne wykonywa„nie obowiązków moich. Tak mi Panie Boże do„pomóż!“

Sekretarz Stan. hr. Tarnowski (czyta nazwiska następujących posłów, ci zaś podają kolejno rękę Marszałkowi): P. Marcin Dziewoński, Adam hr. Potocki, Mikołaj Ławrynowicz, Józef Wolny, Ludwik Szumańczowski, Sebastyan Dziubaty, Andrzej Szulak, Józef Zduń, Karol Rogawski, Michał Cichorż, Jan Wiśniowski, książę Paweł Sanguszko (nie był obecny), Alfred hr. Potocki (nie był obecny), Maurycy Kraiński, Seweryn Smarzewski, Kornel Krzeczunowicz, Włodzimierz Niezabitowski, Piotr Gross, L. hr. Borkowski, książę Władysław Sanguszko, Stanisław Starowiejski, Edward Dzwonkowski, Henryk hr. Wodzicki, Cezar Haller, Franciszek Paszkowski, Leonard Wężyk, Leon Chrzanowski, Juwenal Boczkowski, Zygmunt Kozłowski, Edward Gniewosz, Żuk-Skarszewski, Franciszek Trzecieski, Kajetan Agopsowicz,

Antoni hr. Golejewski, Ludwik hr. Wodzicki, Jan Czajkowski, Jan Gnoiński, Józef Pajączkowski, ks. Tomasz Barewicz, Józef Jabłonowski, Kazimierz Grocholski, Włodzimierz hr. Łoś, książę Konstanty Czartoryski, Oktaw Pietruski, Władysław hr. Badeni, Włodzimierz hr. Russocki, Alojzy Bocheński, Włodzimierz hr. Dzieduszycki, Karol Hubicki, Michał Działoszyński, Kość Łepkaluk, Jan Bazylewiez, Józef Tyszkowski, Maurycy Kabat, Maxymilian Landesberger, Jerzy książę Czartoryski, Michał Popiel, Józef Majer, Mikołaj Zyblikiewicz, Szymon Samelson, ks. Tomasz Polański, Wiktor Zbyszewski, Zygmunt Sawczyński, Andrzej Seidler, Ignacy Kamiński, Jan Zych, Oswald Hönigsman, Józef Breuer, Franciszek Smolka, Agenor hr. Gołuchowski, Floryan Ziemiałkowski, Marek Dubs.

Marszałek. Przystąpimy teraz do wyboru komisyi, składającej się z 9ciu członków, do reskryptu ministeryalnego wczoraj uchwalonej. Na skrutatorów zapraszam pp. Jabłonowskiego, Kowalskiego, Niezabitowskiego, ks. Pawlikowa, Czerkawskiego, Hönigsmana, Agopsowieza, Wolnego i księcia Jerzego Czartoryskiego. Niech panowie będą łaskawi przystąpić, ażeby odbierać kartki.

(Posłowie do skrutynium przeznaczeni występują przed trybunę.)

Marszałek. Czy panowie mają już kartki gotowe?

Głosy: (Mamy już.)

Marszałek. Zatem proszę teraz oddawać kartki. Zwracam jednak uwagę, że zbierają się kartki nie na rewidentów, lecz na 9ciu członków do komisyi dla reskryptu ministeryalnego.

Sekretarz Stan. hr. Tarnowski (czyta imienny spis posłów, a ci składają kartki do urny).

Marszałek (po zebraniu kartek). Przystąpimy teraz do wyboru komisyi petycyjnej. W roku zeszłym składała się ona z 7miu członków. Wniosek był zrobiony, aby i tego roku 7miu członków wybrać. Jeżeliby kto chciał zmiany, niech głos zabierze. (Milczenie.) Gdy nikt głosu nie żąda, trzeba 7miu członków wybierać. Następujących panów zapraszam na skrutatorów: Hr. Dzieduszyckiego, Fihausera, Borysikiewicza, Bocheńskiego, Kozłowskiego, ks. Guszalewicza, Dziewońskiego, Szumańczowskiego i Samelsona.

Jeszcze raz odczytam nazwiska pp. skrutatorów: Dzieduszycki, Fihauser, Borysikiewicz, Bocheński, Kozłowski, ks. Guszalewicz, Dziewoński Szumańczowski i Samelson. Proszę panów zbierać kartki.

Głosy: (Nie mamy jeszcze napisanych kartek.)

Marszałek. Więc przerwę posiedzenie na 5 minut, by dać panom czas do napisania. (Przerwa. — Po przerwie):

Będę prosił panów, aby składali kartki na 7miu członków do komisyi petycyjnej.

Sekretarz Ludw. hr. Wodzicki (czyta spis posłów — posłowie oddają kartki.)

Marszałek. Teraz przystąpimy do wyboru rewidentów; przeszłego roku było rewidentów 12stu, robię wniosek, aby także i tego roku wybrać 12stu. — Czy nikt nie ma nic przeciw temu wnioskowi? — Gdy nikt głosu nie zabiera, proszę pisać kartki na 12stu rewidentów, ale aby dać panom czas do ich napisania, przerwę posiedzenie na 10 minut.

Głosy: (Nie potrzeba przerywać, mamy kartki już gotowe).

Głosy: (Prosimy przerwać, bo nie wszyscy mamy kartki gotowe).

Marszałek. Więc przerwę posiedzenie na 5 minut, bo słyszę głosy, że nie wszyscy mają kartki gotowe. — (Przerwa 5ciominutowa. — Po przerwie):

Teraz możemy przystąpić do czytania spisu posłów. Do zbierania kartek i do skrutynium na rewidentów zapraszam pp. Horodyskiego, Seidlera, ks. Pietrusiewicza, hr. Łosia, p. Landesbergera, ks. Dzerowicza, p. Breuera, Podlewskiego, Hoszarda, Cieńskiego, ks. Szaszkiewicza i p. Gressa.

Sekretarz p. Pfeiffer (czyta spis posłów, ci oddają kartki).

Marszałek. Na porządku dziennym mamy sprawozdanie komisyi względem przedmiotu zmiany statutów dla miasta Brodów, ale ponieważ pp. skrutatorowie są wszyscy zajęci i nie zadługo ukończą swoje skrutynium, więc przerwę posiedzenie na pół godziny.

Głosy: (Nie będziemy gotowi z ostatniem skrutynium za pół godziny.)

Marszałek. To niech panowie nie zaczynają, a potem mogą zdać sprawę. — (Przerwa. — Po przerwie):

Mamy sprawozdanie skrutynium komisyi petycyjnej.

Sprawozdawca p. Kozłowski (czyta):

„Rezultat skrutynium wyboru do komisyi petycyjnej: Głosujących było 126, absolutna większość 64. Najwięcej głosów otrzymali pp. Gross 124, Paszkowski 120, Landesberger 119, Gniewosz 112, hr. Russocki 111, Wyrobek 95, Czerkawski 92. Przeto komisya petycyjna w zupełności jest wybrana."

Marszałek. Będę prosił tych panów, którzy są wybrani do komisyi petycyjnej, by się zechcieli po posiedzeniu zejść na chwilkę dla ukonstytuowania się. — Mamy jeszcze i drugie skrutynium.

Sprawozdawca p. Czerkawski (czyta):

„Na członków do komisyi dla rozpoznania reskryptu ministeryalnego głosujących było 132, absolutna większość 67. Więcej niż absolutną większość otrzymali pp. Ziemiałkowski 121 głosów, Krzeczunowicz 120, Zyblikiewicz 118, Kabat 103, ks. Barewicz 94, Zbyszewski 93, hr. Adam Potocki 79. Po nich najwięcej głosów mieli pp. Grocholski 66, Majer 64, ks. Pawlików 35, Smarzewski 33, Chrzanowski 30, hr. Henryk Wodzicki 29, Szaszkiewicz 28, Czerkawski 25, Kamiński 20. Gdy tylko siedmiu członków otrzymało absolutną większość, należy uzupełnić komisyę wyborem jeszcze dwóch członków."

Marszałek. Trzeba będzie jeszcze raz głosować na dwóch członków do tej komisyi; panowie skrutatorowie zostaną ci sami, tylko trzeba zostawić chwilkę czasu do napisania kartek, dla tego przerwę posiedzenie na 10 minut. — (Przerwa. — Po przerwie):

Teraz możemy przystąpić do zbierania kartek; proszę pp. skrutatorów, by zechcieli takowe odbierać a pan sekretarz odczyta spis imienny posłów.

Zanim będą się kartki zbierać, odczyta się sprawozdanie skrutatorów na rewidentów.

Sprawozdawca p. Podlewski (czyta):

„Głosujących 128, — większość bezwzględna 65. Otrzymali pp. ks. Guszalewicz 127, Samelson 125, Żuk-Skarszewski 124, Kamiński 123, Haller 117, Dziewoński 116, Pajączkowski 108, Helzel 102, ks. Ditrich 77, Niezabitowski 77, Jabłonowski 69 głosów; tych 11 zostało absolutną większością głosów wybranych, brakuje dwunastego."

Marszałek. Brakującego trzeba więc będzie wybrać. — Będą się teraz zbierać kartki na dwóch członków dla dopełnienia komisyi względem reskryptu ministeryalnego.

Sekretarz p. Pfeiffer (czyta spis posłów, ci oddają kartki).

Marszałek. Jeszcze mamy wybrać jednego rewidenta.

Sekretarz p. Tarnowski (czyta spis posłów, ci oddają kartki).

Marszałek. Proszę panów, by zechcieli chwilkę poczekać, bo niebawem usłyszymy rezultat skrutynium co do komisyi dla reskryptu ministeryalnego, a w razie gdyby się głosy rozstrzeliły, będziemy musieli na nowo wybierać. — Zarazem będę prosił panów należących do komisyi, aby się zeszli zaraz po posiedzeniu dla ukonstytuowania się i panów rewidentów, aby bezzwłocznie czynność swą objąć zechcieli.

Sekretarz p. Pfeiffer. Komisya petycyjna już się ukonstytuowała i wybrała przewodniczącym posła Czerkawskiego, zastępcą przewodniczącego p. Paszkowskiego a sekretarzem p. Wyrobka.

Marszałek. Mamy już i rezultat skrutynium co do rewidentów.

Sprawozdawca p. Podlewski (czyta):

„Rezultat uzupełniającego wyboru jednego rewidenta był następujący: Głosujących było 115. Absolutna większość 74. Poseł ks. Polański otrzymał 79 głosów."

Marszałek. Gdy panowie rewidenci są już w komplecie, będę prosił, by zaraz objęli swoją czynność. Teraz p. sprawozdawca odczyta rezultat skrutynium co do uzupełnienia komisyi, mającej zdać sprawę z reskryptu ministeryalnego.

Sprawozdawca p. Czerkawski (czyta):

„Rezultat uzupełniającego wyboru do komisyi nad reskryptem ministeryalnym jest następujący: Głosujących było 124, absolutna większość 63. P. Grocholski otrzymał 90 głosów, po nim najwięcej głosów mieli: pp. Majer 40, Henryk hr. Wodzicki 33. Brakuje więc jeszcze jednego członka."

Marszałek. Nastąpi więc wybór ściślejszy między p. Majerem a H. Wodzickim. Sądzę, że możemy przystąpić zaraz do zbierania kartek.

Głosy: (Tak jest).

Sekretarz p. H. hr. Wodzicki (czyta imienny spis posłów, ci oddają kartki).

Marszałek Upraszam panów członków komisyi nowo wybranej, aby chwilę zaczekali na re-

zultat ściślejszego wyboru; skrutynium odbędzie się zaraz, a gdy rezultat będzie wiadomy, zechcą panowie zaraz po posiedzeniu ukonstytuować się.

Przyszłe posiedzenie będziemy mieli w Poniedziałek o godzinie 11tej. Na porządku dziennym będzie: Wybór Wydziału krajowego; wybór sekretarzy; sprawozdanie komisyi o gminie Brodzkiej; sprawozdanie komisyi sprawdzającej wybory i sprawozdania komisyi petycyjnej.

Posiedzenie zamknięte.

Komisya sprawdzająca wybory zbierze się jutro o godzinie 12tej. Panów rewidentów proszę, by zaraz przystąpili do czynności.

Sekretarz p. Wodzicki. Trzech p. posłów, którzy otrzymali najwięcej głosów jako rewidenci, zechcą zacząć swoją czynność, bo są to sprawy nie cierpiące zwłoki. — Komisya petycyjna zbierze się jutro o 1szej godzinie.

(Koniec posiedzenia o godzinie 3ciej po południu.)

Sprostowanie.

W stenograficznem sprawozdaniu z 2go posiedzenia Sejmu krajowego z dnia 21. Lutego 1867. opuszczono w „Treści w 12tym wierszu od dołu nazwisko posła Leona Chrzanowskiego w poczcie posłów, których wybór uznany został za ważny. — W tem samem sprawozdaniu na stronnicy 24tej w drugiej przedziałce w ustępie poczynającym się od słów: „Komisya wnosi“ opuszczono również przez pomyłkę nazwisko p. Leona Chrzanowskiego; ustęp ten powinien brzmieć jak następuje: „Komisya wnosi: ażeby wybory pp. Henryka hr. Wodzickiego, Franciszka Paszkowskiego, Juwenala Boczkowskiego, Leonarda Wężyka, Cezara Hallera i Leona Chrzanowskiego, ponieważ wszyscy prawie jednogłośnie wybrani, uznać za ważne.“